

פורים שחל ביום ראשון ועוד - שיעור 850

I. פורים שחל ביום ראשון

- (א) **יש אומרים** שנכון ליחד המגילה מערב שבת אם רוצה להשתמש וללמוד ממנה בשבת כיון שאין המנהג להשתמש במגילה רק לצורך הקריאה והוי ליה כמו מוקצה מחמת חסרון כים ולכן כדאי לייחדה מערב שבת (נטעי גבריאל זף קפ"ח - ח) ולי נראה דאינו כן דכשם שספר תורה פסולה אינו מוקצה ויכול לטלטלו ולרקד בו בשמחת תורה דהוי דבר בקדושה וה"ה תפילין בשבת כמו כן מגילה שהוא ג"כ דבר בקדושה אינו חל עליה דין מוקצה
- (ב) **כשחל פורים ביום א'** יש אומרים דמותר לקרות המגילה בשבת מפלג המנחה דלא כהמג"א (ת"ז"ג) שכתב דבשבת אין לקרות מפלג המנחה ועיין בשו"ת חת"ס (ק"ה) דלמה לא גזרו במילה שמא יעבידנו שרק האב הוא הטרוד ולא אחרים וא"כ ג"כ במגילה רק הוא הטרוד ואחרים יזכירו לו וכן הקשה בהגהות ברוך על השו"ע ומ"מ קשה שופר וטבילת כלים מ"מ עיין בפמ"ג (מ"ז ת"ז"ג - ג) שמצדד להתיר לקרוא מגילה בבין השמשות של מוצאי שבת (נטעי גבריאל זף קפ"ט)
- (ג) **למעוברת ולמינקת** - עיין ברמ"א (ת"פ"ג - ז) דתענית זו אינה חובה לכן יש להקל בו לעת הצורך כגון מעוברת או מינקת ואפילו רק כואבי עינים שאם מצטערים הרבה לא יתענו ובאליהו רבה החמיר אך ביולדת כל ל' יום גם הוא היקל (מ"ב ז) אמנם בתענית אסתר המוקדמת יש להקל (כ) דמדינא המעוברת ומינקת אינן מתענין אפילו בג' תעניות (ב) ותענית אסתר יותר קל (ג) היא מוקדמת ואפילו בט"ב שנדחה מעוברת שיש מיחוש קצת מותרת לאכול (בה"ל תקי"ט - ט ד"ה ואינו)
- (ד) **תשלומין להתענית** - עיין במ"ב (ה) דכואבי עינים לבתר שיסולק כאבו יפרעו התענית משא"כ מעוברת ומינקת דפטורות בעצם ויש מחמירין ונראה דהמנהג שלא יפרעו (שער הציון י) וטעם שיש תשלומין רק בתענית ציבור זו דאינו קבוע דוקא ליום זה שיש שהיו מתענין ג' ימים בחודש אדר זכר לתענית של אסתר (שער הציון י"ב) ולכן אפילו מי שלא התענה ביוה"כ ע"י חולי לא נזכר שיפרע תעניתו אח"כ (דעת תורה תק"ג - י"ב)
- (ה) **חתן בתוך ימי חופתו** לא יתענה במוקדמת ואין צריך תשלומין וה"ה בעל ברית ויש מחלוקת אם כל הקרואים לסעודת הברית אוכלין ואם אוכלין יתענו למחר ביום ו' (מ"ב ז)
- (ו) **נמשכה סעודה שלישית של שבת בלילה** אפילו אכל פת בלילה לא יאמר על הנסים ואפילו להט"ז (סוסי" קפ"ח) דכשחל ר"ח במוש"ק והמשיך הסעודה בלילה ואכל כזית לחם דצריך להזכיר שניהם מ"מ באמירת על הנסים שאומרים אותו בברכת נודה לך כבר עושהו חול ואין יאמר אח"כ רצה משא"כ ברצה ויעלה ויבוא (נטעי גבריאל זף תי"ח) ואבאר
- (ז) **מוצאי שבת** צריך לומר ברוך המבדיל בין קודש לחול קודם שמביא המגילה לבית המדרש וזה פשוט
- (ח) **קורין המגילה** ואח"כ מבדילין (רמ"א ת"ז"ג - ח) ובורא מאורי האש מברכין בהבדלה בביתו ולא קודם המגילה
- (ט) **מחצית השקל** - עיין ברמ"א (ת"ז"ד - ח) שיש ליתן קודם פורים מחצית השקל זכר למחצית השקל שהיו נותנין באדר ונותנין בליל פורים קודם שמתפללים מנחה ועיין במג"א (ז) דיתן בפורים שחרית קודם המגילה וכשחל פורים ביום ראשון יש שנהגו לתת שתי פעמים ביום התענית וביום הפורים בשחרית ודוקא לעצמו (דרכי חיים ושלום ח"א תתמ"ג) וכל אחד כמנהג מקומו

II. פסקי רב שלמה זלמן אויערבאך מספר הליכות שלמה

- (א) **גם להמחמירים** להתנהג בתעניות ציבור כמו בתשעת הימים של חודש אב אינם צריכים לנהוג כן בתענית אסתר (הליכות שלמה זף שכ"ה)
- (ב) **הפסוקים שנהגו לאומרם** כל הקהל בקול אם אינם קוראים ממגילה כשרה לכתחלה יכוון בקריאתם שלא לצאת אלא בשמיעתן מפי הקורא (זף ש"ל)
- (ג) **אין יוצאין מתנות לאביונים** בצדקה שנותרים לארגוני הת"ת שבישיבות דכיון בדרך כלל די צרכיהם (זף ש"מ)
- (ד) **לא יתן** בן עיר לבן כרך שפורים שלו למחרת וכן להיפך (שס)
- (ה) **זכר למחצית השקל** נתן הגרשז"א שלש חצאי דולר שהיו מוכנים בביהכ"נ עבור כל אחד מבני ביתו ומ"מ בדיעבד סגי ליתן כל סכום שהוא לצדקה ולכל הפחות שוה פרוטה (הליכות שלמה זף שכ"ז) ועיין בבה"ל (ת"ז"ד - ד"ה ויש ליתן) ובפסקי תשובות (ת"ז"ד - ז) ואבאר

(ו) אין יוצאין ידי חובת מקרא מגילה בשמיעתה ע"י רמקול וטלפון (מנחת שלמה קמ"ב - ט) ועיין באג"מ (3 - ק"ח וד - קכ"ו) שהיה מסופק בדבר וזקנה שאינה שומעת כל תיבה צריך לקרות לה להפיס דעתה ולכבדה

(ז) נשים השומעות מקרא מגילה לעצמן מברכת אחת מהן הברכה לשמוע מגילה ואיש יקרא להן אך עיין במ"ב (תרפ"ט - ח) שהיא מברכת לשמוע מקרא מגילה ועיין בשיעור III 343

(ח) לענין פרסום הנס מהני שמכנס עשרה שישמעו קריאתו אף שהם כבר יצאו ידי חובתם מכל מקום נראה פשוט דאין מברכים בכהאי גוונא ברכת הרב את ריבנו אלא בעשרה השומעים לקיים חובתם (הליכות שלמה דף של"ח)

(ט) הקורא לפני עשר נשים י"א שמותר לכרך הרב את ריבנו דהרבה פוסקים סוברים דאפילו ביחיד יכול לאומרה (שו"ת יחזה דעת ח - פ"ח) דהוא ברכה על המגילה ולא על הנס וגם יש פרסומי ניסא לפני עשר נשים (נטעי גבריאל דף פ"ט) ועיין בשו"ת יחזה דעת (הג"ל) בשם הרמב"ם בתשובה שכל העונה אמן אחר ברכה שמסופק חיובה עתיד ליתן את הדין ולכן המקדש בבית הכנסת כליל שבת או המברך על תפילין של ראש לא יענה אמן אמנם הבה"ל (ס"ס רט"ו) כתב שספק אמן להקל

(י) ראוי שלא לאכול ביום הפורים קודם שיקיים מצוות היום (הליכות שלמה דף של"ד) ועיין במ"ב (תרל"ט - ט"ו) דעיקר סעודת פורים הוא סעודת הבוקר ולכן יכול לאכול קודם שהיא סעודת מצוה ועיין בשיעור VIII 225

(יא) משלוח מנות הנעשה ע"י בעלי החנות על פי צווי המשלח יוצאין בו ומעיקר הדין אין צריך שליחות דמצוה בו יותר מבשלוחו ועוד יש רעות הרבה מ"מ יש להדר ליתן אחת ע"י שליח (הליכות שלמה דף של"ז) ועיין במ"ב (תרל"ט - י"ח) ועיין בשיעור II 264

(יב) רשאים כמה בני אדם לשלוח מנות בשותפות ובלבד שיהיו מספר המנות לפי מספר האנשים (הליכות שלמה דף של"ז)

(יג) הכריע כהרמ"א דאשה חייבת במשלוח מנות ובמתנות לאביונים ודלא כהמג"א (תרל"ט - י"ד) והבעל יכול ליתן עבורם (הליכות שלמה דף של"ח)

(יד) יוצאין ידי חובת מתנות לאביונים בנתינת שיק אם יוכל העני לקבל מבעל החנות תמורתו (הליכות שלמה דף שמ"ג)

(טו) פורים אסור בהספד וגם באופן שיש צדדים להקל כגון חכם בפניו וראוי שלא לנהוג בהיתר בזמנינו דככל הימים האסורים בהספד צריך לקיים ההלכה וכן כשצוה הנפטר שלא להספידו דחלילה להתחכם נגד ההלכות המפורשות בשו"ע אמנם בארוננו של רב משה פיינשטיין הורה לכל העיר להספידו וללוותו לבית עולמו בפורים כראוי לכבודו של גדול הדור ובלא שום שינוי עקב יום הפורים והורה שלא לערוך משתאות וחגיגות כליל פורים כדרך כל שנה דאיך נשמח בשעה שהגאון רב משה מוטל בין שמים לארץ (שם דף שמ"ו)

(טז) אם צוה האב לבנו שלא ישתכר בפורים ישמע לו דיקיים המצוה על ידי שתיית יין יותר מלמודן ושינה לאחוריה (רמ"א תרל"ט - 3) דמתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי ועד דלא ידע הוא ספק דרבנן וכיבוד אב הוא מצות עשה ובפרט שאין זה שמחה של מצוה אלא תפלות ובפרט בדברים שיש בהם חוסר דרך ארץ וזלזול בכבוד התורה כגון ביזוי תלמידי חכמים והגרש"ז גער מאד על זה והתיר להביא כלי זמר לבית מדרשו בשעת הדחק ורק בתנאי אם ממונים משגיחים על זה ויוציאו הממונים כל מי שלא ישמור על כך מן ההיכל (שם שמ"ג - שמ"ג)

(יז) אל יאכל הבן אפילו בצנעא מאכל שהוריו אמרו לו שלא יאכל שעלול להזיקו ועיין בגר"א (כ"ט - ל"ו) דתלוי במחלוקת הרמב"ן והרשב"א ודעת הגר"א והחזו"א (יו"ד קמ"ט - ח) דאפילו כשאין הנאת הגוף לאביו יש מצוה כיבוד אב דהיינו שזהו נחת רוח להם שיקויים רצונם אמנם מהמרי"ק ומדברות משה (קידושין י"ד 350 ספ"ק) משמע דאין מצוה אם אין בו הנאת הגוף לאביו ואין בו חסרון במוראו מ"מ אם הוא רק דרך תפלות וסכנה וחילול וביזוי כבוד התורה לדברי הכל אסור

III. אם צריך משלוח מנות דוקא על ידי שליח עיין בשיעור 750 (II)

IV. אם מותר לנערים ללבוש בגדי נשים בפורים עיין בשיעור 750 (III)

V. אם יש היתר לבזה רב או תלמיד חכם בפורים עיין בשיעור 750 (IV)

VI. אם יש חיוב להנך הקטנים שאינם יכולים לשמוע המגילה עיין בשיעור 750 (V)